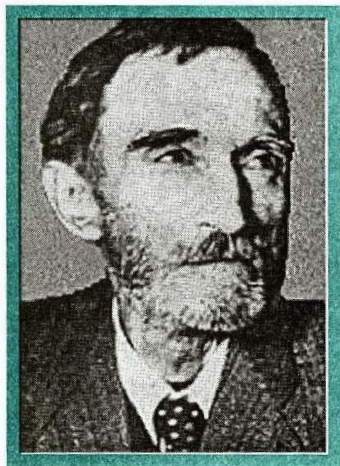

1. Dincolo de simbolism George Bacovia

„Aici sunt eu
Un solitar,
Ce-a râs amar
Și-a plâns mereu.

Cu-al meu aspect
Făcea să mor,
Căci tuturor
Păream suspect.“

(Epitaf)

ELEMENTE DE CONTEXT ISTORIC, CULTURAL ȘI LITERAR

George Bacovia, pe numele său adevărat Gheorghe Vasiliu, s-a născut la Bacău, pe 4 septembrie, 1881. A studiat dreptul la București și Iași. A intrat în barou, la Bacău, dar nu a profesat niciodată avocatura. A fost profesor suplinitor de desen și caligrafie, copist, ajutor de contabil, funcționar într-un minister... A murit la București, în 1957. Principalele volume de poezii publicate sunt: *Plumb* (1916), *Scânteii galbene* (1926), *Cu voi* (1930), *Comedii în fond* (1936), *Stanțe burgheze* (1946).

Multă vreme, Bacovia a fost socotit poet simbolist, fiind considerat chiar cel mai de seamă reprezentant al acestui curent în literatura română. Și totuși poezia sa este sensibil diferită de a celorlalți poeți simboliști. Unicitatea vocii lirice bacoviene a fost remarcată de critica literară încă de la debutul poetului, dar interpretările și calificările au fost adesea contradictorii.

Treptat, s-a impus ideea că specificitatea liricii lui Bacovia nu se limitează la simbolism, ci se constituie dincolo de acesta, cuprinzând puternice note expresioniste.

Gustave Courbet, *Marea*

Rețineți!

Expresionismul este denumirea dată unei orientări moderniste, în literatura germană îndeosebi, din perioada 1911-1925. În artele plastice, expresionismul se opune impresionismului, iar în literatură, simbolismului (corespondentul impresionismului din pictură).

Concepția artistică expresionistă se întemeiază pe o **conștiință apocaliptică**, pe sentimentul că sfârșitul lumii este apropiat și de neevitat. Cauzele acestei atitudini trebuie căutate în criza spirituală și morală a societății burgheze (care a generat și Primul Război Mondial), în iraționalismul gândirii filozofice, în sentimentul că dezvoltarea civilizației (*mașinismul*) distruge umanitatea.

Structura de imagini a expresionismului pare să nu fie motivată psihologic, ca și cum imaginile i s-ar impune autorului din afară, cu o forță deosebită. Imaginea devine **viziune**, este asemenea *halucinației*, *coșmarului*. Culoarele sunt violente: *roșu*, *negru*, *alb*, *violet*, *albastru intens*. Se poate vorbi chiar de o percepție cromatică a lumii, ca și cum culorile s-ar desprinde de obiecte.

Edvard Munch, *Tipătul*

Atitudinile lirice dominante sunt: **disperarea**, **extazul tragic**, **înstrăinarea**, **absurdul existenței**, **atracția elementarului**, **a primordialului**, **a cosmicului**. Intensitatea violentă a expresionismului se poate reduce la cuvântul *tipăt*, după denumirea unui celebru tablou al pictorului norvegian Edvard Munch (1863-1944).

Gottfried Benn (1886-1956), Georg Trakl (1887-1914), Georg Heym (1887-1912), Alfred Mombert (1872-1942) sunt cei mai importanți poeți expresionisti germani. În proza expresionistă s-au impus austriacul Franz Werfel (1890-1945) și cehul Franz Kafka (1883-1924), autor al celebrei nuvele *Metamorfoza*, care înfățișează halucinanta transformare a funcționarului Gregor Samsa într-un gândac.

- Expresionismul este considerat de unii cercetători o formă de neoromantism. Exprimați-vă, oral, opinia despre această apreciere, valorificând cunoștințele despre romantism dobândite în anii anteriori.

Observație

Unii cercetători consideră că multe dintre poeziile cuprinse în primul volum publicat de George Bacovia, *Plumb*, și câteva din celelalte volume ar fi fost scrise până în 1900. Expresionismul se afirmă abia în deceniul al doilea al secolului al XX-lea.

- Vă propunem să reflectați, în abordarea celor două texte din opera lui Bacovia, propuse spre studiu, la următoarele posibilități:
 - viziunea artistică bacoviană este influențată de expresionism;
 - există o asemănare între viziunea artistică bacoviană și expresionism, fără vreo relație de cauzalitate.

Lacustră

De-atâtea nopți aud plouând,
Aud materia plângând...
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre¹.

Și parcă dorm pe scânduri ude,
În spate mă izbește-un val –
Tresar din somn, și mi se pare
Că n-am tras podul de la mal.

Un gol istoric se întinde,
Pe-aceleași vremuri mă găsec...
Și simt cum de atâta ploaie
Piloții grei se prăbușesc.

De-atâtea nopți aud plouând,
Tot tresărind, tot așteptând...
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre...

LECTURA – ÎNTELEGEREA TEXTULUI

1. Determinați tipul de senzație pe care se întemeiază imaginile din prima strofă.

2. Arătați modul de generare a imaginii „materiei plângând”.

3. Identificați motivele literare din prima strofă, pe baza cărora se alcătuiește imaginea care figurează ipostaza eului liric.

4. Imaginile din strofele a doua și a treia alcătuiesc tabloul generat de gândul „spre locuințele lacustre”.

➔ Selectați, din următoarea listă, trăirile și senzațiile asociate imaginilor: *frig, umezeală, insecuritate, inconfort, oboșală, stres, angoasă (neliniște), enervare, iritare, teamă, disperare*.

5. Centrul de interes al imaginilor din strofa a doua și a treia este reprezentat de **golul istoric**.

➔ Stabiliți semnificația acestei imagini, prin referire la informația cuprinsă în versul al doilea din strofa a treia.

6. Detașați versul care se izolează în strofa a patra și numiți trăirile sugerate în imaginea din acest vers.

7. **Apa** este simbolul central al acestei poezii.

➔ Amintiți-vă definiția simbolului, învățată în clasa a XI-a.

➔ Stabiliți semnificația acestui simbol în poezia de față.

➔ Comparați semnificația identificată cu semnificația aceluiași element în poezia eminesciană (*Lacul, Dorința*).

8. Poezia simbolistă notează **impresii**, în timp ce poezia expresionistă vehiculează **viziuni**.

➔ Recitați poezia și stabiliți care dintre imagini se bazează pe impresie și care se constituie în viziune.

9. Determinați tema poeziei pe baza răspunsurilor date la cerințele de mai sus. Alegeți varianta (variantele) potrivită (potrivite): *însingurare torturată, dezagregarea universului, sfârșitul continuu, moartea ca agonie nesfârșită, stagnarea*.

Ion Andreescu, *După ploaie*

¹ Locuințele lacustre sunt specifice timpurilor străvechi; locuința era construită pe apă, sprijinită pe piloni. Legătura cu țărmul se făcea printr-o punte, care, peste noapte, era trasă spre locuință, pentru a nu permite accesul animalelor sălbatice.

TEXTUL ÎN PERSPECTIVĂ LINGVISTICĂ ȘI COMUNICAȚIONALĂ

1. În această poezie, eul liric se află în ipostaza de *însingurat*.

- Identificați mărcile lexico-gramaticale ale prezenței eului liric în text.
- Observați în ce registru (material-concret, spiritual-abstract) se plasează verbele care indică „acțiunile” eului liric.
- Cu ce curent (curenți) artistic (artistice) asociați ipostaza de *însingurat*?

2. Determinați ponderea figurilor de stil în constituirea imaginilor din această poezie.

3. Precizați valoarea expresivă a formelor verbale de gerunziu. Acordați o atenție deosebită verbelor „tresărind” și „așteptând”.

4. Identificați elementele care se cuprind în câmpul lexico-semantic al cuvântului **apă**.

5. Arătați, din perspectiva mijloacelor de expresie simboliste, care este rolul repetiției în această poezie.

6. Evidențiați rolul/funția punctelor de suspensie și al/a liniei de pauză utilizate în poezie.

7. Stabiliți rolul adverbului „parcă”, din strofa a doua, în procesul de generare a imaginii existenței în vremea locuințelor lacustre.

8. Alegeți varianta (variantele) potrivită (potrivite) și motivați alegerea:

- titlul poeziei are o valoare mai mult neutră decât simbolică (asemenea unor denumiri precum: *pastel, nocturnă, cântec* etc.);
- titlul poeziei sugerează și/sau anticipează atitudinea lirică dominantă;
- titlul, prin ineditul său, trezește interesul cititorului.

9. Precizați elementele de prozodie (măsură, ritm, rimă).

TEME

1. Alcătuiți un eseu de aproximativ o pagină și jumătate, în care să prezentați valorile **apei** în poezia bacoviană. Citiți și poeziile: *Sonet, Moină, Rar, Note de toamnă, Nocturnă (Stau... și moina cade, apă, glod), Plouă, Nervi de toamnă*.

2. Exprimați-vă opinia, într-un text argumentativ de circa 25 de rânduri, despre relația dintre impresie și viziune, cu referire la poezia *Lacustră*, folosindu-vă și de următoarea observație a lui Tudor Vianu (în legătură cu pictura, dar aplicabilă și poeziei): „Opoziția impresie-expresie a vrut să creeze sugestiunea unei revoluțiuni neașteptate. Iar acesta e punctul de vedere și preferința teoreticienilor; nu însă și cuvântul artiștilor care, ca Van Gogh², au găsit expresionismul printre consecințele ideii impresioniste”.

Van Gogh, *Autoportret*

² Vincent Van Gogh (1853-1890), pictor olandez, cuprins în școala impresionistă, considerat însă și precursor al expresionismului.

Tablou de iarnă

Ninge grozav pe câmp la abator
Și sânge cald se scurge pe canal;
Plină-i zăpada de sânge animal -
Și ninge mereu pe un trist patinor...

E albul aprins de sânge-nchegat,
Și corbii se plimbă prin sânge... și sug;
Dar ceasu-i târziu... în zări corbii fug
Pe câmp, la abator, s-a înnoptat.

Ninge mereu în zarea-nnoptată...
Și-acum când geamuri triste se aprind
Spre abator vin lupii licărind.
- lubito, sunt eu la ușa înghețată...

Ion Andreescu, *Iarnă*

LECTURA – ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1. Poezia este alcătuită din două secvențe lirice: una descriptiv-obiectivă și cealaltă sentimental-subiectivă.

➔ Delimitați cele două secvențe lirice, identificând, pentru fiecare, elementul central.

2. Așa cum arată și titlul, în poezie se înfățișază un peisaj hibernal.

➔ Încadrați textul într-o specie poetică.

➔ Stabiliți coordonatele spațio-temporale ale tabloului.

3. Universul poeziei simboliste este reprezentat de spațiul citadin.

➔ Arătați în ce măsură „câmpul de la abator” aparține acestui spațiu și identificați semnificația alegerii de către autor a acestui loc. Puteți avea în vedere ceea ce în biologie se numește „lanț trofic”.

4. Una dintre categoriile estetice specifice simbolismului este **macabru**³.

➔ Identificați elementele prin care se actualizează această categorie estetică în poezia *Tablou de iarnă*.

➔ Determinați la ce nivel existențial se situează aceste elemente: concret-material/ abstract-spiritual.

5. Imaginea ninsorii abundente apare de trei ori în text.

➔ Alegeți, din următoarea listă, cea mai potrivită senzație/trăire asociată acestei imagini: *frig, umezeală, inconfort, apăsare, exasperare, teamă, disperare*. Motivați-vă alegerea.

6. Coordonatele tematice ale poeziei sunt **viața, moartea, iubirea**.

➔ Precizați, bazându-vă pe răspunsurile de la celelalte cerințe, mesajul acestei poezii (modul particular în care autorul tratează tema).

³ *Macabru* – care amintește de moarte; groaznic, îngrozitor, lugubru.